حرمت علمی صوم عید فطر در روایت «أَوَّلُ يَوْمٍ مِنَ السَّنَةِ يَحِلُّ فِيهِ الْأَكْلُ وَ الشُّرْبُ»

(20:50)

شاگرد: در روایت هست که خداوند متعال اکل و شرب اول یوم من السنه حلال کرده، در روایت دیگر هست: «لَا صِيَامَ بَعْدَ الْأَضْحَى ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ لَا بَعْدَ الْفِطْرِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِنَّهَا أَيَّامُ أَكْلٍ وَ شُرْبٍ[1]»، دوباره همان مناط برای دو-سه روز بعد هم ثابت شده، این با همان علمی بودن می‌سازد یا با ثبوتی بودن؟

استاد: این با علمی بودن می‌سازد. یعنی «ایام اکل» ایام تعیش است. یعنی یک مرحله‌ای بر سختی‌های حج و سختی‌های ماه مبارک است، این سه روز، وقت تعیش است. تعیش که ثبوتی نیست. باید برای آن چیزی محقق شده باشد. روی حساب علم او است که برای او تعیش می‌آورد.

شاگرد: «اول یوم من السنه» را هم همینطور معنا می‌کنید؟

استاد: «اول یوم من السنه» از اول روز گرفتن هست تا یک ماه بعدش. روایت این بود؟

شاگرد:

> أَنَّهُ إِنَّمَا جُعِلَ يَوْمُ الْفِطْرِ الْعِيدَ لِيَكُونَ لِلْمُسْلِمِينَ مُجْتَمَعاً يَجْتَمِعُونَ فِيهِ وَ يَبْرُزُونَ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَيَحْمَدُونَهُ عَلَى مَا مَنَّ عَلَيْهِمْ فَيَكُونُ يَوْمَ عِيدٍ وَ يَوْمَ اجْتِمَاعٍ وَ يَوْمَ فِطْرٍ وَ يَوْمَ زَكَاةٍ وَ يَوْمَ رَغْبَةٍ وَ يَوْمَ تَضَرُّعٍ وَ لِأَنَّهُ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنَ السَّنَةِ يَحِلُّ فِيهِ الْأَكْلُ وَ الشُّرْبُ لِأَنَّهُ أَوَّلُ شُهُورِ السَّنَةِ عِنْدَ أَهْلِ الْحَقِّ شَهْرُ رَمَضَانَ[2]

شاگرد۲: انصافاً با طبیعت می‌سازد. یعنی احکام این‌ها طوری نیست که همان ابتدا ناظر به حالات بگوید چه کسانی شک دارند و چه کسانی علم دارند. دارد طبیعتش را بیان می‌کند، کسی هم که شک دارد مربوط به مقام خارجش است.

استاد: روز اول سال، روز اول ماه مبارک است روی این مبنا. اول شوال، اول روزی از سال می‌شود که دیگر روزه نمی‌گیریم، این یوم اکل است؛ روز خوردن است. خب وقتی روز خوردن است، یعنی الآن خوردن جایز است. خوردن نعمت است. یعنی اگر نخوری مفسده دارد! در این طبیعت هست؟! اگر نخوری مفسده دارد؛ این‌که می‌گویند یوم اکل، یعنی اول روزی است که بخوری. روزه تمام شد. اما شما

می‌گویی چون اول روز سال است که صومش تمام شده و اول روز خوردن است، پس مفسده دارد که نخوری. این ملازمه نیست.

شاگرد۲: چون در فضای تعلیل همان حرمت است. گاهی چیزی را ادامه بدهی ممکن است ثمره ای که باید داشته باشد از بین برود. لذا خدا گفته من این را می‌خواهم. یک تسهیلی است که حتماً باید باشد. مخصوصاً اینکه در فضای تعلیلِ مفسده می‌گویی.

استاد: خب اگر مفسده هم باشد، «اول یوم من السنه» یعنی اول یوم ثبوتی ای که هیچ کسی نمی‌داند و خیال می‌کند ماه مبارک است. «یوم اکل» یعنی ثبوتا جایز است. اما «یوم اکل» که برای شما حرام است و مفسده دارد که نخوری.

شاگرد۲: طبیعت مسلمین بعد از سی روز، یوم اکل و شربشان است. یعنی یک روزی را برای تفریحشان قرار بدهیم.

استاد: اگر نخوردن فساد دارد؟!

شاگرد۲: نه، نخوردن به‌معنای روزه بودن، فساد دارد. حالا اینکه در خارج این «اول یوم» را با علم احراز کنیم یا با شک احراز کنیم، مربوط به مقام مدیریت امتثال است.

استاد: طبق فرمایش شما و آن روایتی که آقا فرمودند طبق انشائات ثبوتی که طبایع را در اقصر الطرق جلو می‌آوریم، می‌گویی‌م طبیعت این روز از حیث مفاسد و مصالح و مالکات واقعیه تناسب دارد با تناسب حرمت صوم و جایز نبودن امساک و وجوب اکل و شرب. بدان ای ندان. این طبیعت با آن طبیعت تناسب دارد. این جور می‌شود؟

شاگرد۲: بله، دانستن و ندانستنش برای افرادش می‌شود.

استاد: اقتضاء طبیعی این روز این است که امساک مفسده دارد.

شاگرد: یعنی این روز ثبوتا حرمت صوم دارد.

استاد: ثبوتا به‌معنای اشتراک منظورتان است؟

شاگرد: اگر بگویی‌م بدون علم، هم حرمت دارد، آن فردی که روز سی ام را روزه می‌گیرد دارد صوم شهر رمضان را روزه می‌گیرد. ممکن است که بگویی‌م ثبوتا آن حرمت، این موضوع را شامل نمی‌شود. چون دارد صوم شهر رمضان را می‌گیرد. اگر صوم شهر شوال بگیرد حرام می‌شود. اما صوم شهر رمضان، دلیل می‌خواهد که حرام باشد. یعنی اگر ثبوتا هم باشد تلازمی ندارد که روزه روز سی ام که در حالت شک روزه می‌گیرد را بگویی‌م مصداق همان حرمت می‌شود.

شاگرد۳: اگر به یقین برسد که امروز روز عید فطر است ولی درواقع نباشد، این را تجرّی می‌دانید؟

استاد: علم پیدا کن که عید فطر است.

شاگرد۳: با اینکه علم دارد روز عید فطر است، روزه می‌گیرد. بعداً معلوم می‌شود که اتفاقا سی ام ماه مبارک بوده. این بیش از تجری است؟

استاد: سی ام ماه مبارک بوده و او روزه گرفته. روزه او صحیح هست یا نیست؟

شاگرد۲: ایشان می‌گوید صحیح نیست ولی علاوه‌بر تجری ممکن است قصد قربت هم متمشی نشود. حرمت روز عید را دارد یا نه؟

---

[1] الكافي ج۴ ص۱۴۸

[2] من لا يحضره الفقيه , جلد۱ , صفحه۵۲۲

بازبینی #1
ایجاد شده 5 فوریه 2026 13:57:14 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 فوریه 2026 13:59:08 توسط ... .